

สำนักหอสมุด

เรื่องลัทธิธรรมเนียบต่าง ๆ ภาคที่ ๘

พระราชพิธีจักรพรรดิราชาธิราช

และ

พระราชพิธีอาพาธพินาศ

ครึ่งรัชกาลที่ ๑

พิมพ์แจกในงานศพ

เสวกเอก พระยาสมบัตยาธิบดี (สาย สายะเสวี)

ข้าวก พระพุทธศักราช ๒๔๖๓

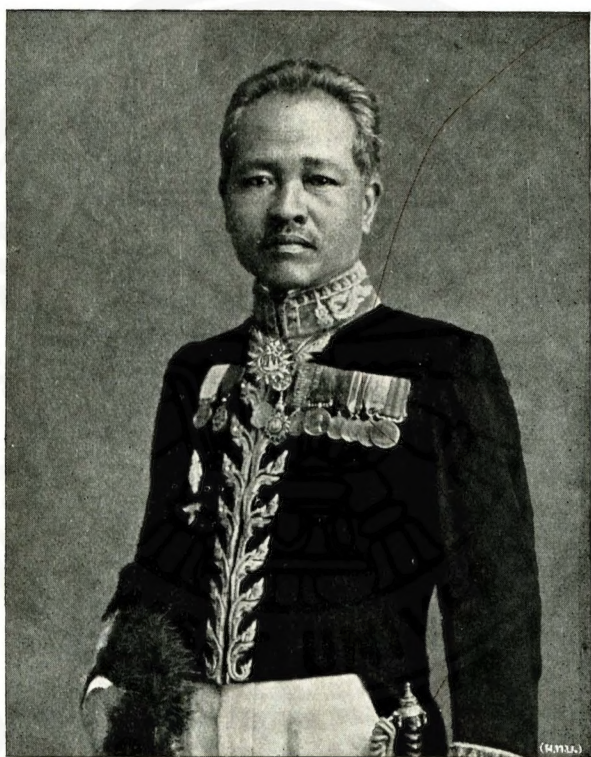

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

สำนักหอสมุด

(ผ.ท.บ.)

เสวกเอก พระยาสมบัตยาธิบดี (สาย สายะเสวี)

คำนำ

มหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี เป็นเจ้าภาพงานศพ
เสวกเอก พระยาสมบัตยาธิบาล (สาย สายะเสวี) เจ้ากรมปลัดยาญชี
กระทรวงวัง ประสงค์จะพิมพ์หนังสือแจกในงานศพสักเรื่อง ๓ มา
แจ้งความขอพระสมทวชิรญาณสำหรับพระนคร ขอให้กรรมการ
ช่วยเลือกเรื่องหนังสือให้ ข้าพเจ้าจึงเลือกตำราพระราชพิธี ๒ เรื่อง
คือ พระราชพิธีจักรพรรดิราชาธิราชเรื่อง ๑ พระราชพิธีอาพาธพินาศ
เรื่อง ๑ รวมจัดเป็นหนังสือในแผนกพิธีกรรมนิยมต่าง ๆ นับเป็น
ภาคที่ ๘ ให้พระยาเสถียรสุรประเพณีพิมพ์ตามประสงค์

พระราชพิธีจักรพรรดิราชาธิราชนั้น เป็นพิธีสำหรับเสด็จ
พระเคราะห์ ได้เคยทำในกรุงรัตนโกสินทร์ครั้ง ๑ ในรัชกาลที่ ๑
เมื่อปลาย พ.ศ. ๒๓๕๐ กล่าวในยานแผนกว่าไม่ทรงสยายพระราช
หฤทัย จึงให้ทำพิธีเสด็จพระเคราะห์ สอดบทเหตุการณ์ในหนังสือ
พระราชพงษาวดารได้ความว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
ศรีสุนทรเทพ ซึ่งเป็นพระราชธิดาที่ทรงพระเมตตามากสิ้นพระชนม์
ภายหลังวันที่ทำพิธีไม่ถึงเดือน จึงสันนิษฐานว่า ความที่ไม่ทรงสยาย
พระราชหฤทัยครั้งนั้น เห็นจะเนื่องแต่เหตุที่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
ประสูติหนักด้วยอย่าง ๑ นอกจากนั้นบางทีจะมีเหตุอื่นอีกก็เป็นได้
พระราชพิธีอาพาธพินาศนั้น เป็นพิธีสำหรับทำในคราวเกิดไข้
ระบาด เช่นอหิวาตกโรค เป็นต้น ปรากฏในหนังสือพระราชพงษาวดาร
ว่าเคยทำในกรุงรัตนโกสินทร์ ๒ ครั้ง ครั้งแรกทำเมื่อปลาย
พ.ศ. ๒๓๕๓ ในรัชกาลที่ ๑ จะเป็นเพราะเกิดความไข้ชัวยังใด ตรวจ

ในหนังสือพระราชพงษาวดารแลหนังสือพระราชวิจารณ์ก็หาปรากฏไม่
มีอยู่แต่ตัวตำรา คือที่พิมพ์ในสมศเล่มนี้ ครั้งที่ ๒ ทำเมื่อขมโรง
พ.ศ. ๒๓๖๓ ในรัชกาลที่ ๒ คราวเกิดอหิวาตกโรคชุกใหญ่ครั้งแรกใน
กรุงรัตนโกสินทร ลักษณะการพิชิตอาพาธพินาศที่ทำครั้งหลังนี้ พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงไว้ในหนังสือพระราชวิจารณ์โดย
พิศดาร ในรัชกาลที่ ๓ เกิดอหิวาตกโรคชุกใหญ่เมื่อขมโรง พ.ศ. ๒๓๘๒
อีกครั้ง ๓ แต่หาได้ทำพระราชพิชิตอาพาธพินาศไม่

พระราชพิธีทั้ง ๒ อย่างที่กล่าวมา นับว่าเป็นพระราชพิธีที่เลิกละ
แล้ว คงมีอยู่แต่ตัวตำรา ยังไม่ใคร่เคยพิมพ์ จึงเห็นว่าควรจะพิมพ์
รักษาตำราไว้ แลเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ในทางความรู้แก่ผู้อ่านด้วย

ประวัติพระยาสมบัตยาธิบาล

เสวกเอก พระยาสมบัตยาธิบาล (สาย สายะเสวี) เกิดใน
รัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ปีมะเมีย พ.ศ. ๒๔๓๓ เติบโตภาย
ตัวเป็นมหาดเล็กในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์
ทรงฝึกสอนวิชาความรู้มาจนอายุได้ ๒๒ ปี จึงเข้ารับราชการในกระทรวง
วังเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้เป็นตำแหน่งเสมียนในพนักงานปลัดยาญชี
ตั้งแต่ชั้นเสมียนสามัญเลื่อนขึ้นโดยลำดับจนถึงชั้นเสมียนเอก

ถึง พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นหลวงพิพิ
ภณเทียบร ตำแหน่งเจ้ากรมรักษาพระที่นั่งคชสีศรมหาปราสาท แต่คงรับ
ราชการอยู่ในพนักงานปลัดยาญชีกระทรวงวังด้วยอีกแผนก ๑

ถึง พ.ศ. ๒๔๕๐ ย้ายจากหน้าทึกรักษาพระมหาปราสาท มาเป็น
ตำแหน่งปลัดกรมปลัดยาญชีกระทรวงวัง

ค

ถึงรัชกาลปัจจุบันได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นพระราชา—
สวริยาธิบดี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ แล้วเลื่อนเป็นพระยศเสสวราช เมื่อ
พ.ศ. ๒๔๕๖ ต่อมาได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนขึ้นเป็นพระยา
สมบัติยาธิบาล รับราชการในกรมปลัดยาญซึ่งกระทรวงวังตลอดมา
จนได้เป็นตำแหน่งเจ้ากรม

พระยาสมบัติยาธิบาลได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น
แต่ชั้นสูง คือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ทวีตารณ์ช้างเผือกชั้นที่ ๓
ทวีตารณ์มงกุฎสยามชั้นที่ ๓ เหรียญรัตนาภรณ์ในรัชกาลปัจจุบัน
ชั้นที่ ๔ เหรียญราชรุจิทองทั้งในรัชกาลที่ ๕ แลในรัชกาลปัจจุบัน
เหรียญจักรพรรดิมาลา แลเหรียญที่ระลึกในงานพระราชพิธีต่าง ๆ
ตามบันดาศักดิ์

พระยาสมบัติยาธิบาล (สาย สายะเสวี) บัวยเป็นวรรณโรค
มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๓ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๒
คำนวณอายุได้ ๕๐ ปี สิ้นเนื้อความตามประวัติเพียงนี้.

ข้าพเจ้าขออนุโมทนากุศลบุญราษีทักษิณานุปทาน ซึ่งมหา
เสวกโทพระยาเสถียรสรประเพณี ได้ทำการปลงศพเสวกเอก พระยา
สมบัติยาธิบาล แลได้พิมพ์ตำราพระราชพิธี ๒ เรืองนี้ให้แพร่หลาย
เชื่อว่าท่านทั้งหลายที่ได้รับไปอ่านคงจะอนุโมทนาทั่วกัน.

๑๓๖๖ พระพรหมเทพ สถานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ
วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๓

สำนักหอสมุด

พระราชพิธีจักรพรรดิราชาธิราช

๑ ฅวันอังคาร เดือน ๘ แรม ๘ ค่ำ จุลศักราช ๑๓๖๘ ปีเถาะ
นพศก พ.ศ. (๒๓๕๐) เพลาย่ำ ๒ โมงเศษ เสด็จออกชนนางเฝ้า
พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งหลวงโลก
ทิพย์โหรว่าไม่สบายพระราชฤไทย ให้จัดพระตำราตั้งพระราชพิธีเสภา
พระเคราะห์แต่ในวันพุธ เดือน ๘ แรม ๑๐ ค่ำ ไปจนถึงวันคารบ ๓ วัน
แสดการพระราชพิธีให้เสกขึงสมเด็จพระพนรัตนวิเศษพระเชตุพนท่วย

ข้าพระพุทธเจ้าหลวงโลกทิพย์โหรได้เกล้าฯ จักพระตำราในพระ
คัมภีร์โหรได้ขยับหนึ่งจึงเอาไปเสกขึงสมเด็จพระพนรัตนฯ จึงจักพระ
ตำหรับอีกฉบับหนึ่ง ในพระตำหรับนั้นว่า อาตมาภาพสมเด็จพระพนรัตน
ขอถวายพระพรให้ทราบ ด้วยอาตมาภาพได้พบตำราจำได้ว่า ครั้ง
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชมีเหตุไม่สบายพระไทย พระราชบุตร
พระรามศวร พระมหินทรฯ แฉ่งเหตุแล้วเสด็จออกไปนิมนต์พระมหา
พรหมอินทระเมืองสพรรณมากระทำการพระราชพิธีชำระเหตุนี้หาย จึงตั้ง
พระตำหรับสืบต่อมา ได้ชื่อว่าพระตำราจักรพรรดิราชาธิราชพิธี

ครั้งนั้นอาตมาภาพขอพระราชทานให้ทำ พระราชพิธีตามพระตำรา
ให้อารามนาพระพุทธรูปทรงเครื่อง ๑ ห้ามสมท ๑ ห้ามพระญาติ ๑ ห้าม
แก่นจันทน์ ๑ พระไชย ๑ รวม ๕ พระองค์ ให้ตั้งเตียงรองมีเครื่องบูชา ๕

สำหรับ เทียนแห่งละครับพระหัตถ์พระเจ้าเป็นเทียน ๑๐ เล่ม ลงชื่อทุก
เล่ม หนักเล่มละ ๑ บาท ๒ สลึง ยาวเล่มละ ๑๒ นิ้ว เป็น (เทียน) ฝ่าย
วัณณะ เทียนเล็ก ๒๐ เล่มหนักเล่มละสลึงเพียง ยาว ๖ องค์ดี เป็น
เทียนฝ่ายหายนะกับโกลนอินทรา ย แล้วทั้งบาตร ๕ ใบใส่น้ำบริสุทธิ์ คอก
บัวหลวงจะใกล้บ้านใส่ในบาตร ๆ ละ ๕ คอกตั้งตรงพระเจ้าทั้ง ๕ พระองค์
แล้วให้เอาใบไชยพฤษ ๗ ก้าน ใบระงับ ๗ ก้าน ใบชุมแสง ๗ ก้าน
ใบคันทร ๗ ก้าน ใบกระเทียม ๗ ต้น ใบครอบจักรวาล ๗ ก้าน ใบบัว
หลวงที่บริสุทธิ์ ๕ ใบ จึงผูกผ้าขาวบนเตียงที่ทรง จึงเอาใบไม้ ๖ สิ่งวาง
ลงบนผ้าขาว แล้วเอาผ้าขาวปูบนใบบัวหลวงอีกชั้นหนึ่ง ให้ทำฉัตรผ้า
ขาว ๙ คัน ๆ ละ ๓ ชั้น ๆ คั่นกว้าง ๑๖ นิ้ว ชั้นบนสูงต่ำโดยสมควร
ผ้าขาวคาดเป็นเพดานทั้ง ๒ แห่ง วงสายสิญจน์ที่ทรง ๓ รอบโยงมาถึง
ที่พระเจ้า มียันคตทั้ง ๘ ทิศ ๘ ทั้งเพดาน ยันคตหนึ่งเขียนรูปท้าวจากุมหา
ราชาทางสี่ทิศทั้ง ๔ ทิศ ให้เอากินปากน้ำปากสระ ปากผาลไถ
น้ำสามสระที่มชอเป็นมงคล ขอพระราชทานให้เอาที่วัดสระเกษ วัดราช
สิทธิ วัดคงคาสวรรค์ แล้วให้ห้อยพวงดอกไม้ขาว ๗ สิ่ง เมื่อเสด็จ
ลงทรงนั้นทรงขาว ทรงพระแสงกระบองเพชร บ่ายพระภักตร์สู่ทิศอีสาน
พระสงฆ์จะสวดพระราชนิพนธ์ ๕ อาราม วัดพระมหาธาตุ วัดพระเชตุพน
วัดราชสิทธิ วัดระฆัง วัดสระเกษ เมื่อจะทรงนั้นให้เจ้าพนักงานตั้ง
เครื่องพระมหาภิณายิก

๑. วัดคงคาสวรรค์ จะเป็นวัดไหนสงไสยอยู่ มีแต่ชื่อวัดประทุมคงคาที่คล้ายกัน

หลวงโลกที่^๑จึงเอาพระคำ^๑หรีบสมเด็จ^๑พระพนรัตน์ กับพระคำ^๑รา
ของหลวงโลกที่^๑ปราบทูลพระกรุณาลองทั้ง ๒ ฅยับ^๑ จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ คำ^๑รัสเแก่^๑พระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิทักษ์มนตรี^๑ว่า
ให้^๑จัด^๑แจง^๑เจ้าพนักงาน^๑ตั้ง^๑การพระราชพิธี^๑ตาม พระคำ^๑หรีบ^๑ของ สมเด็จ^๑พระ
พนรัตน์^๑นั้น^๑เถิด

สมเด็จ^๑พระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนพิทักษ์มนตรี^๑ เสด็จ^๑มาอยู่
ณ^๑ทิมดาบ^๑ตำรว^๑โน ให้^๑หา^๑เจ้าพนักงาน^๑มา^๑สั่ง^๑จัด^๑แจง^๑การตั้ง^๑พระราชพิธี^๑
ณ^๑พระตำหนัก^๑ ๘ ห้อง ๓ วัน จะได้^๑ตั้ง^๑บายศรี^๑แก้ว บายศรี^๑ทอง บายศรี^๑
เงิน^๑บูชา^๑เทวการ^๑รวม^๑กับ^๑พระราชพิธี^๑ และจะได้^๑นิมนต์^๑พระสงฆ์^๑พระราชาคณะ^๑
วิ^๑ท^๑พระมหาธาตุ^๑สมเด็จ^๑พระสังฆราช^๑ ๑ วิ^๑ท^๑พระเชตุพน^๑สมเด็จ^๑พระพนรัตน์^๑ ๓
วิ^๑ท^๑ระฆัง^๑พระพิมลธรรม^๑ ๑ วิ^๑ท^๑ราชสีห์^๑ท^๑พระญาณสังวร^๑ ๑ วิ^๑ท^๑สระเกษ
พระพรหม^๑มุนี^๑ ๑ รวม ๕ รูป เข้า^๑มา^๑สวด^๑คำ^๑เจริญ^๑พระพุทธรูป^๑มณฑ^๑พระมหาศาล
ตั้ง^๑การพระราชพิธี^๑การ^๑พร^๑ท^๑ิราชาธิราช^๑พิธี^๑ แลเมื่อ^๑พระสงฆ์^๑จะ^๑เข้า^๑มา
จำ^๑เริญ^๑พระพุทธรูป^๑มณฑ^๑นั้น ให้^๑นิมนต์^๑สงฆ์^๑นำ^๑แล้ว^๑ฉัน^๑เพน ครั้น^๑เพลา^๑บ่าย^๑ ๒
โมง ๘ บาท พระสงฆ์^๑เข้า^๑ไป^๑สวด^๑พระพุทธรูป^๑มณฑ^๑ทุก^๑วัน

ครั้น^๑ถึง^๑ณ^๑วัน^๑เสาร์ เกือบ^๑ ๘ แรม ๑๓ ค่ำ พระสงฆ์^๑รับ^๑พระราชทาน
ฉัน^๑เข้า^๑แล้ว ทรง^๑ทัก^๑บาตร^๑น้ำ^๑ตาล^๑กรวด^๑แล้ว^๑ถวาย^๑ผ้า^๑ไตร ๕ ไตร กระจาก
๕ กระจาก อุบ^๑เทียน น้ำ^๑ผึ้ง น้ำ^๑มัน^๑มะพร้าว น้ำ^๑มัน^๑คิย^๑แก่^๑พระสงฆ์^๑
เสร็จ^๑การ^๑พระราชพิธี^๑

แล^๑จัด^๑แจง^๑เจ้าพนักงาน^๑ในการ^๑พระราชพิธี^๑เป็น^๑พนักงาน ๕ ตำรว^๑จ
เอา^๑เตียง^๑เข้า^๑ไป^๑ตั้ง^๑เตียง^๑ใหญ่^๑มณฑ^๑สำหรับ^๑ตั้ง^๑เครื่อง ๑ เตียง เตียง

ใหญ่แวน^๔ฟ้าสำหรับพระสงฆ์^๕สวดจักรพรรดิ^๖พระราชา^๗พิชิต ๑ เติบ^๘ มีเสาช^๙ขอ
 โครง^{๑๐}คาต^{๑๑}เพดาน^{๑๒}ขาว^{๑๓}ระ^{๑๔}บาย^{๑๕}ร^{๑๖}อบ^{๑๗} รวม ๒ เติบ^{๑๘} ตั้ง^{๑๙}เตียง^{๒๐}บน^{๒๑}เตียง^{๒๒}พระ
 มณฑล^{๒๓}สำหรับ^{๒๔}ตั้ง^{๒๕}พระพุทธรูป^{๒๖}ผ้าขาว^{๒๗}มี^{๒๘}โครง^{๒๙}คาต^{๓๐}เพดาน^{๓๑} ๕ เติบ^{๓๒} ตั้ง^{๓๓}เตียง^{๓๔}
 บน^{๓๕}เตียง^{๓๖}เครื่อง^{๓๗}บูชา^{๓๘}ผ้าขาว^{๓๙}อยู่ ๕ เติบ^{๔๐} รวม ๓๐ เติบ^{๔๑} ตั้ง^{๔๒}เตียง^{๔๓}บน^{๔๔}เตียง^{๔๕}
 แวน^{๔๖}ฟ้าสำหรับ^{๔๗}ตั้ง^{๔๘}รอง^{๔๙}พระธรรม^{๕๐}พระสงฆ์^{๕๑}สวด ๑ เติบ^{๕๒} เตียง^{๕๓}น้อย^{๕๔}ตั้ง^{๕๕}
 เครื่อง^{๕๖}บูชา^{๕๗}พระธรรม ๑ เติบ^{๕๘} ผ้าขาว^{๕๙}ปู^{๖๐}พื้น^{๖๑} รวม ๒ เติบ^{๖๒} ตั้ง^{๖๓}เตียง^{๖๔}รอง^{๖๕}
 บาย^{๖๖}ศรี^{๖๗}แก้ว^{๖๘} บาย^{๖๙}ศรี^{๗๐}ทอง^{๗๑} บาย^{๗๒}ศรี^{๗๓}เงิน ๓ สำหรับ^{๗๔}เตียง ๑ ตั้ง^{๗๕}เตียง^{๗๖}รอง^{๗๗}
 บั^{๗๘}ตร^{๗๙}มี^{๘๐}เส้า^{๘๑}คาต^{๘๒}เพดาน^{๘๓}เขียว^{๘๔}ระ^{๘๕}บาย^{๘๖}ร^{๘๗}อบ ๑ เติบ^{๘๘} รวม ๒ เติบ^{๘๙} รวม^{๙๐}ทั้งสิ้น^{๙๑}
 ๑๖ เติบ^{๙๒} ปลุก^{๙๓}เกบ^{๙๔}ตั้ง^{๙๕}บั^{๙๖}ตร^{๙๗}มี^{๙๘}เกบ^{๙๙} เกบ^{๑๐๐} ๑ เอา^{๑๐๑}ฐาน^{๑๐๒}ฉัตร^{๑๐๓}เข้า^{๑๐๔}ไป^{๑๐๕}ตั้ง^{๑๐๖}สำหรับ^{๑๐๗}
 บั^{๑๐๘}กั^{๑๐๙}ตร^{๑๑๐}ผ้าขาว ๓ ชั้น^{๑๑๑}กัน^{๑๑๒}พระพุทธรูป^{๑๑๓} ๕ ฐาน^{๑๑๔} ทำ^{๑๑๕}ที่^{๑๑๖}พระสงฆ์^{๑๑๗}สงฆ์^{๑๑๘}นั่ง^{๑๑๙}มี^{๑๒๐}หอ^{๑๒๑}
 พระ^{๑๒๒}ปริ^{๑๒๓}ต^{๑๒๔}ข้าง^{๑๒๕}ใต้^{๑๒๖} เอม^{๑๒๗}้าย^{๑๒๘}าว ๘ คอก^{๑๒๙} ๒ ตัว^{๑๓๐} ตั้ง^{๑๓๑}ระยะ^{๑๓๒}ห่าง^{๑๓๓}กัน^{๑๓๔}สม^{๑๓๕}ค^{๑๓๖}วร^{๑๓๗} เาะ^{๑๓๘}
 ตั้ง^{๑๓๙}เส้า^{๑๔๐}ตัว^{๑๔๑}ละ ๒ ห้อง^{๑๔๒}มี^{๑๔๓}โครง^{๑๔๔}คาต^{๑๔๕}เพดาน^{๑๔๖}ผ้าขาว^{๑๔๗}ระ^{๑๔๘}บาย^{๑๔๙}ร^{๑๕๐}อบ^{๑๕๑}แล้ว^{๑๕๒}เอ^{๑๕๓}มา^{๑๕๔}ตั้ง^{๑๕๕}วาง^{๑๕๖}
 ขึ้น^{๑๕๗}สง^{๑๕๘}ให้^{๑๕๙}พอ ๕ ใบ^{๑๖๐} แล้ว^{๑๖๑}เอ^{๑๖๒}า^{๑๖๓}เชือก^{๑๖๔}ผูก^{๑๖๕}กับ^{๑๖๖}เส้า^{๑๖๗}มา^{๑๖๘}สำหรับ^{๑๖๙}ห้อย^{๑๗๐}ผ้า^{๑๗๑}ช^{๑๗๒}ย^{๑๗๓}สง^{๑๗๔}
 แล^{๑๗๕}ผ้า^{๑๗๖}ขาว^{๑๗๗}คาต^{๑๗๘}เพดาน^{๑๗๙}นั้น^{๑๘๐}เ^{๑๘๑}บ^{๑๘๒}ี^{๑๘๓}ก^{๑๘๔}อ^{๑๘๕}า^{๑๘๖}ว^{๑๘๗}พระ^{๑๘๘}คลัง^{๑๘๙}วิ^{๑๙๐}เส^{๑๙๑}ศ^{๑๙๒} พ^{๑๙๓}น^{๑๙๔}ก^{๑๙๕}า^{๑๙๖}น^{๑๙๗}ห^{๑๙๘}น^{๑๙๙}

๘ ตำ^๑รว^๒ ทำ^๓ไม้^๔ค้ำ^๕พระ^๖ศรี^๗มหา^๘โพธิ์^๙ใหญ่^{๑๐} ไม้^{๑๑}แก่น^{๑๒}ยาว ๑๐ คอก^{๑๓}
 ๘ ต้น^{๑๔} ทำ^{๑๕}ไม้^{๑๖}ค้ำ^{๑๗}พระ^{๑๘}ศรี^{๑๙}มหา^{๒๐}โพธิ์^{๒๑}น้อย^{๒๒} ไม้^{๒๓}ไผ่^{๒๔}ฤๅ^{๒๕}ย^{๒๖}ยาว ๘ คอก^{๒๗} ๑๐๐ ต้น^{๒๘}
 รวม ๑๐๘ ต้น^{๒๙}ทา^{๓๐}ดิน^{๓๑}สี^{๓๒}ฟอง^{๓๓} เ^{๓๔}บ^{๓๕}ี^{๓๖}ก^{๓๗}า^{๓๘}ว^{๓๙}หุ้ม^{๔๐}ป^{๔๑}ลา^{๔๒}ย^{๔๓}เส้า^{๔๔}ทุก^{๔๕}ต้น^{๔๖} ใส่^{๔๗}เบ^{๔๘}ีย^{๔๙}ต้น^{๕๐}ละ
 ๑๐๐ เบ^{๕๑}ย^{๕๒} เ^{๕๓}ร^{๕๔}ร^{๕๕}ก^{๕๖}า^{๕๗}ว^{๕๘}พระ^{๕๙}รา^{๖๐}ช^{๖๑}พิ^{๖๒}ธ^{๖๓}แล้ว^{๖๔}เอ^{๖๕}า^{๖๖}ไป^{๖๗}ค้ำ^{๖๘}พระ^{๖๙}ศรี^{๗๐}มหา^{๗๑}โพธิ์^{๗๒}ใน^{๗๓}พระ^{๗๔}อา^{๗๕}ร^{๗๖}า^{๗๗}ม^{๗๘}
 เอ^{๗๙}า^{๘๐}ป^{๘๑}ลา^{๘๒} ห^{๘๓}ม^{๘๔} เ^{๘๕}ป^{๘๖}ี^{๘๗}ก^{๘๘}ไ^{๘๙}ก^{๙๐}ั^{๙๑} ท^{๙๒}ก^{๙๓}ร^{๙๔}ม^{๙๕}พระ^{๙๖}น^{๙๗}ค^{๙๘}ร^{๙๙}บ^{๑๐๐}า^{๑๐๑}ล^{๑๐๒}ก^{๑๐๓}ั^{๑๐๔}ช^{๑๐๕}อ^{๑๐๖}เ^{๑๐๗}้า^{๑๐๘}มา^{๑๐๙}ส^{๑๑๐}ง^{๑๑๑} ท^{๑๑๒}ร^{๑๑๓}ง^{๑๑๔}พระ^{๑๑๕}เ^{๑๑๖}้า^{๑๑๗}
 ห^{๑๑๘}ล^{๑๑๙}ง^{๑๒๐}ห^{๑๒๑}่อ^{๑๒๒}น^{๑๒๓}ำ^{๑๒๔}ท^{๑๒๕}ัก^{๑๒๖}ข^{๑๒๗}ิ^{๑๒๘}โ^{๑๒๙}น^{๑๓๐}ท^{๑๓๑}ก^{๑๓๒}แล้ว^{๑๓๓}เอ^{๑๓๔}า^{๑๓๕}ไป^{๑๓๖}ป^{๑๓๗}ล^{๑๓๘}่^{๑๓๙}อ^{๑๔๐}ย^{๑๔๑}ณ^{๑๔๒}ะ^{๑๔๓}พระ^{๑๔๔}อา^{๑๔๕}ร^{๑๔๖}า^{๑๔๗}ม^{๑๔๘}ท^{๑๔๙}ัง^{๑๕๐} ๓ วัน^{๑๕๑} พ^{๑๕๒}น^{๑๕๓}ก^{๑๕๔}า^{๑๕๕}น^{๑๕๖}
 ห^{๑๕๗}น^{๑๕๘}

จิตสุมภออาราธนาพระพุทธรูปมาตั้งประดิษฐานณะเศียงพระมณฑล
กรมวังพระทองเครื่อง ๓ กรมเมืองพระห้ามพระญาติ ๓ กรมท่า
พระห้ามแก่นจันทน์ ๑ กรมนาพระไชย ๑ รวม ๔ พระองค์

สังฆกวี อาราธนาพระพุทธรูปห้ามสมุทรตั้งณะเศียงพระมณฑล
พระองค์ ๑ นิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะสวดพระพุทธรูปตั้งการพระราช
พิธี ๕ รูป ตั้งบาตรเบิกผ้าขาวห่ม ชวนน้ำสงฆ์ใส่น้ำ ๓ สระเป็นน้ำพระ
พุทธรูป ๕ ใบ เบิกท้ายคียบต่อชาวพระคลังในซ้ายจัยสายสัญญาณ
วงเศียงสงฆ์ ๓ รอบโยงมาเศียงพระมณฑล เศียงแว่นฟ้า พระสงฆ์
ถือสวด นิมนต์พระสงฆ์จัยมงคล ๑๐๐ สาย รัยใบตาลอ่อนต่อกรม
พระนครบาลมาทำตะของเพ็ชร แล้วนิมนต์พระสงฆ์ลงอักษรด้วยยี่สาเจว
จนจบสำหรับทรงเมือสงฆ์น้ำพระพุทธรูป แล้วรัยเกสข้องคาสถอวิเสศ
หมากพลุดวายพระสงฆ์ทั้ง ๓ วัน พนักงานหนึ่ง

ชาวพระคลังศักรัต เหาอาคณะไปแต่งที่พระสงฆ์ แล้วเขาผ้า
ชุบสงฆ์ไปห้อยที่เชือก ๔ ตำรวจชิงกับเสื่อสำหรับพระสงฆ์สงฆ์น้ำแล้วจิต
ผ้าไตรรอบเทียบทูลเกล้า ฯ ถวาย พนักงานหนึ่ง

ชาวพระคลังมหาสมบัติ เหากระโถนขันน้ำใส่น้ำไปตั้งถวาย
พระสงฆ์ พนักงานหนึ่ง

ราชบัณฑิต เบิกขัณเฑาะ เบิกท้ายต่อชาวพระคลังในซ้ายคว้นเทียบ
ฝ่ายวัฒนธรรมหนักเล่มละ ๓ บาท ๒ สลึง ยาวเล่มละ ๑๒ นิ้ว ๑๐ เล่ม
ลงชื่อทกล่มการพระหัตถ์พระเจ้าแห่งละคู่ ฝ่ายหายนะหนักเล่มละ
สลึงเพอง ยาว ๖ องค์ ๒๐ เล่ม แล้วให้ไปนิมนต์สมเด็จพระพนรัตน์

ลงยันต์ ๘ ทิศ ยันต์เพดาน ยันต์เขียนรูปท้าววาทะคณาธิการทั้ง ๕
ใส่ที่สรวง ๕ ทิศ ลงเทียนฝ่ายวิฆเนศ ๑๐ เล่ม แล้วนั่งห่มผ้าขาวเอา
พานแว่นฟ้าไปให้ ๕ ดำรงกันพระกลศร้อยยันต์มาตั้งณะเตียงพระมณฑล
พนังกงานหนึ่ง

กรมพระนครบาล เอาคินปากน้ำวัดบางหลวง^๑ เอาคินปากสระ
วัดสระเกษ เอาคินปากผาสุกไถ กับใบไชยพฤกษ์ ๗ ก้าน ใบระงับ
๗ ก้าน ใบชุมแสง ๗ ก้าน ใบคันทอง ๗ ก้าน ใบครอบจักรวาล ๗ ก้าน
ใบกระต๊อบ ๗ ต้น เข้าไปส่งเพลเข้าทวงวัน แล้วจัดข้อปลา หมู
เป็ด ไก่ เข้าไปทูลเกล้าฯ ถวาย ทรงพระเต้าหลังหล่อน้ำทักษิโณทก
แล้ว ๘ ดำรงเอาไปปล่อบ ๓ วัน พนังกงานหนึ่ง

สนมพลเรือน รับเครื่องต่อข้างในเครื่องทองใหญ่ทรงจุสำหรับ ๑
เครื่องตะบะมุกเชิงขยาพระธรรม ๑ เครื่องพานเงินขยาพระเจ้า ๕ เชิญมา
ตั้งทงการพระราชพิธีวันละ ๗ สำหรับ แล้วรับภักถ์ต่อข้างในมาแขวน
เตียงพระมณฑล เตียงพระสงฆ์ แล้วแทงหยวกทำยัตร์ ๔ มุมกว้าง ๑
ศอก ๑๘ นิ้วยัตร์หนึ่งมีเพดานสั่งให้ ไหริ ๆ จะไต่ตั้งบนเกยที่ ๕ ดำรง
ปลุกขยาเทวดา ๓ วัน แล้วรับน้ำชาต่อห้วยฟ้าพ่อครัวถวายพระสงฆ์
พนังกงานหนึ่ง

ชาวภูษาพระมาลา ฟูผ้าขาวเตียงสงฆ์ขึ้นหนึ่ง แล้วรับใบไม้ ๖ สิ่ง
คอกกรมพระนครบาลวางลงบนผ้าขาว แล้วเอาใบไม้หลวงบริสุทธิ ๕ ใบ
วางลง แล้วเอาผ้าขาวปูบนอีกชั้นหนึ่งสำหรับรองสงฆ์แล้วแต่งเครื่อง

๑ ปากน้ำวัดหลวง เข้าใจว่าที่วัดปากน้ำปากคลองบางหลวง

พระมูรธาภิเศกทูลเกล้า ฯ ถวาย แล้วก็พระภษาชาวทรงนั่งทรงห่ม
ทั้ง ๓ วัน แล้วรับพวงดอกไม้น้ำ ๘ สิ่งต่อข้างในมาแขวนเพดานเตียง
ทรง แล้วรับแย่งสกลถวายพระสงฆ์สงฆ์หน้า พนักงานหนึ่ง

พระแก้วพระคลังสวนนายระวาง สิ่งดอกบัวบริสุทธิใกล้แย้ม
สำหรับใส่ในบาตรตั้งน้ำพระพุทธรูปไม้ละ ๕ ดอก บาตร ๕ ใบ ดอก
บัววันละ ๒๕ ดอก แล้วส่งดอกไม้น้ำ ๘ สิ่ง ดอกไม้ร้อยกว่ากลิ่นต่อ
กรมวัง ๆ ส่งข้างในทั้ง ๓ วัน พนักงานหนึ่ง

ล้อมพระราชวัง สานกระจากใส่เครื่องไฮษทานถวายพระสงฆ์
๕ ใบ เหลาไม้กลัดส่งข้างในสำหรับเย็บกระทงใส่กระจาก แล้วตัก
น้ำกับฝายใส่แม่ขันเชิงที่ชาน้ำสงฆ์ถวายพระสงฆ์สงฆ์หน้า พนักงาน
หนึ่ง

หลวงโลกที่ไปห้อมชื่อ วัชรบัตรต่อสนมพลเรือน แล้วรับเครื่อง
บัตรต่อวิเสศนอกเข้าไปตั้งเกยที่ ๕ ดำรงปลูก แล้วเอาฉากรูปเทวดา
๘ พระองค์เข้าไปตั้งที่บัตร แล้วขนเทพากรอาราธนาเทวดาพนักงานหนึ่ง

ชาวประโคน ฯ ฌ้องไฮษ มโหรี บัณฑิต กลองแขกแตรสังข์
เมื่อพระสงฆ์สวดพระพุทธรูปเพลาย่ำ ๓ วัน เมื่อพระสงฆ์รับพระ
ราชทานฉันทเข้าเพลาหนึ่ง พนักงานหนึ่ง

ชาวพระอิทธิมัย ทำฉัตรผ้าขาว ๘ คัน ๆ ละ ๓ ชั้น ๆ คันกว้าง
๓๒ นิ้ว ขันบนสูงทำพอสสมควรไปปักที่ฐาน ๕ ดำรงตั้งกันพระพุทธรูป
๕ คัน ปักบนเพดาน ๔ มุมเตียงสงฆ์ ๔ คัน พนักงานหนึ่ง

ชาวคลังพินาศ เอาพรหมใหญ่เข้าไปปู แล้วเอาฉากรูป
เทวดาเข้าไปตั้ง

ชาวน้ำสงว ^๑ เอาน้ำสระวัศสระเกษ ^๒ สระวัศราชสีทอ ^๓ สระวัศคงคา
สระวัศ ^๔ ๓ สระ กวนสารส้มอบแล้วใส่ในบาตรที่สังฆการีห่มผ้าขาวตั้ง
น้ำพระพุทธมนต์สงว ๓ วัน แล้วเอาแม่ขันเชิงไปตั้งที่ม้า ^๕ ๔ ค่ำว ^๖ ตั้ง ๕
ใบ เอาผักขี้กุกใส่ในแม่ขันที่ลอมวัง ^๗ ผายตักน้ำใส่แม่ขันสำหรับ
พระสงฆ์สงวนน้ำ ^๘ พนักงานหนึ่ง

กรมวังกรมนาฬิกา เอาดาบเงินไปตั้งสำหรับชำระพระบาท ^๑ เติง
สงว ^๒ สงวแล้วรับพระภูษาขาวทรงผลัดนุ่งห่มกับผ้าปูเตียงใส่ในฉาดกับ
คำรว ^๓ ในกำกับกันไปลอยนำพระคำหนักแพทั้ง ๓ วัน พนักงานหนึ่ง

หมื่นจิตรพัฒน์ ^๑ หมื่นยศไสยาคัน ^๒ เชิญ ^๓ เข้าไปแต่งที่ในฉาก
ใหญ่ปูเสื่ออ่อน ๒ ชั้น แล้ววางพระกระดานพิง ^๔ พรหม ^๕ ย่นพระกระดานพิง
พระภูษา ^๖ งามะหย ^๗ แดง ^๘ ย่นพรหม ^๙ พระสงฆ์ ^{๑๐} ย่นพระ ^{๑๑} ภูษา ^{๑๒} ทอดพระ ^{๑๓} เชนย
ทอด ^{๑๔} พด ^{๑๕} ทอง ๑ ที่ในฉาก ^{๑๖} น้อย ^{๑๗} ปู ^{๑๘} เสื่อ ^{๑๙} อ่อน ๒ ชั้น ^{๒๐} ย่น ^{๒๑} พรหม ^{๒๒} ลาด ^{๒๓} ผ้า ^{๒๔} ขาว ^{๒๕} ทอด
พระ ^{๒๖} เชนย ^{๒๗} ขาว ๑ รวม ๒ ^{๒๘} ย่น ^{๒๙} เสื่อ ^{๓๐} อ่อน ๒ ชั้น ^{๓๑} พระ ^{๓๒} สงฆ์ ^{๓๓} ลาด ^{๓๔} บน ^{๓๕} เสื่อ ^{๓๖} อ่อน
จึง ^{๓๗} เอา ^{๓๘} ราช ^{๓๙} อาคัน ^{๔๐} กรอง ^{๔๑} ย่น ๑ รวม ^{๔๒} ทั้ง ^{๔๓} สิ้น ๓ แล้ว ^{๔๔} ผูก ^{๔๕} ม่าน ^{๔๖} ขาว ^{๔๗} เปน ^{๔๘} ม่าน
ไข ^{๔๙} ใน ^{๕๐} เหลือง ^{๕๑} ทาน ^{๕๒} วน ^{๕๓} ตก ^{๕๔} จน ^{๕๕} เถึง ^{๕๖} เสา ^{๕๗} ใน ^{๕๘} ประ ^{๕๙} ธาน ^{๖๐} ต่อ ^{๖๑} กัน ^{๖๒} กับ ^{๖๓} ฉาก ^{๖๔} เทว ^{๖๕} ชาติ ^{๖๖} คลัง
พินาศ ^{๖๗} ไป ^{๖๘} ตั้ง.

พระราชพิธีอาพาธพินาศ

๑ ฦวนเทือน ๘ ขน ๘ ค่ำ จลคักราช ๑๑๒๒ บวชก โทศก (พ.ศ.๒๓๔๓)
ไ้ตั้งการพระราชพิธีสงฆ์อาพาธพินาศในเมืองอภัยศาล เมืองพระเจ้า
เสด็จอยู่เมืองราชคฤห์ เสด็จมาเมืองอภัยศาลครั้งนั้น

ฦวนเทือน ๘ ขน ๘ ค่ำ ตั้งน้าวักย พระสงฆ์จะไ้เข้ามาสวด
ตั้งน้าวักยบนพระที่นั่งสุทธาสวรรย์ ๒๐ รูป ครันรุ่งขึ้นฦวนเทือน ๘
ขน ๘ ค่ำ เพลายายพระสงฆ์เข้ามาสวดมนต์ ให้เอาบาตรเข้ามา
ด้วย ๖๔ เอาบาตรส่งเข้าไปข้างใน ให้วิเสศแต่งเปนของปากบาตร
ของขาว ๕ สิ่งของหวาน ๕ สิ่ง ครันรุ่งขึ้นฦวนเทือน ๘ ขน ๘ ค่ำเพล
เข้าพระสงฆ์กลับเข้ามาถวายพรพระ ๖๔ รูป แล้วกลับออกไปวัด
๕๘ รูป ฉันอยู่ในพระที่นั่ง ๕ รูป ให้วิเสศแต่งสำรับเข้า ๕ รูป เพน
๕ รูป ครันฦวนเทือน ๘ ขน ๘ ค่ำเพลายายพระสงฆ์เข้ามาสวด ๖๔ รูป
ให้ส่งบาตรเข้าไป ๖๔ ใบ ให้วิเสศแต่งเครื่องบวคเปนสำรับขาว ๖๔ สำรับ
หวาน ๖๔ สำรับ ฉันบวคแล้วประกาศเทวทา ครันเพลายายเข้ามา
ฦวนเทือน ๘ ขน ๓๐ ค่ำเพนเปนของบวคของขาว ๕ สำรับ หวาน ๕ สำรับ
พระสงฆ์รับพระราชทานฉันแล้วออกไปวัด ยังคงสวดอยู่แต่ฉันเพน ๕ รูป
ผลัดเปลี่ยนกันสวดทีละ ๒ รูป นั้งปรกคิอยู่องค์ ๑ ครันเพลายายฦวน
เทือน ๘ ขน ๓๐ ค่ำพระสงฆ์กลับเข้ามาพร้อมแล้ว ให้ราชยัณทิตอ่าน
คำประกาศเทวทาแล้วสวดพระพุทธรณ์ (พระ) เข้ามาสวดพระพุทธรณ์

จบแล้วประกาศเทวคา สังฆการีสมมุติเป็นเทวคาขานรับพระสงฆ์
ประกาศ แล้วพระสวคมหาสัมมัย สวคธรรมจักร อัญชลิตเปลี่ยนกันสวค
แต่ ๔๐ วัณยังอาภานาไปกว่าจะรุ่งพอถ้วน ๓๐ นัต ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๘
ขึ้น ๑๑ ค่ำเพลาเช้า พระสงฆ์กลับเข้ามาถวายพรพระแล้วขึ้นเป็นลำดับ
ตามธรรมเนียม ให้วิเสศแต่งสำหรับของควา ๖๔ สำหรับ ของหวาน
๖๔ สำหรับเพลาเช้าเพลาค่ำ ให้เจ้าพนักงานขึ้น แต่งเอาขึ้นเข้ามา
เตรียมเป็นอันสัญญาหน้าพระลาน ๓๐ บอก ให้เจ้าพนักงานเครื่อง
เข้าไปตั้ง

พนักงานตำรวใน ริงไชยกระบี่ ๑ ริงไชยกระบี่นารายณ์ ๑
กระบี่ ๑ รวม ๒ พระแท่นแว่นพามีเพดาน ๑ เติ่งเทียนไชย ๑ เติ่ง
สรงมีระบายรอบ ๑ ม้ารองจุดเทียนไชย ๑ ม้ารองพระห้ามสมุทร ๑
ราวเทียนเหล็ก ๑ รวมทั้งสิ้น ๘ สิ่ง ให้เอาไปตั้งตามพนักงาน แล้วให้
ปลูกโรงพิพิธราหมณ์ ซอกกว้าง ๕ คอก ๑ คับ ยาว ๓ ห้องพาไล

พนักงานมหาคเล็ก เอาเทียนทองเข้าถวายทรงจุด แล้วเอาไป
ถวายพระสังฆราชจุดเทียนไชย ๑ ทรงจุดถวายพระธรรมจักรเล่ม ๑
ทรงจุดถวายพระมหาสมัยเล่ม ๑ รวม ๓ เล่ม

ให้สังฆการีเบิกสิ่ง ๘ เติ่งเทียนไชย สิ่งหนัก ๕ ซึ่ง ค่ายใส่
๓๐๘ เส้น แลค้ายคิยจับสายสัญญาณให้พอ แลนิมนต์พระสงฆ์สวคพระ
พุทธมนต์ เอาเถลิงถวายพระ

พนักงานชาวพระภูษามาลา พระธัญญา พระนพ เครื่องต้น
เครื่องทรง พานทองทรงพระसनาน มะกรุกส้มบ่อขย ใบมะตูมหญ้าแพรก

ลวกเงินลวกทองลวกนากยาว ๙ นิ้ว พายเงิน ๑ เฟือง พายทอง ๑ เฟือง
 พายนาก ๑ เฟือง เข้าไปตั้งในเตียงพระมณฑล แล้วให้รับพระมณฑล
 ๘ พระองค์ สำหรับถวายพระเ้าลูกเธอเมื่อเสด็จออกทรงฟังสวดพระ
 พุทธมนต์

พนักงานนำสรอง หม้อน้ำทอง ๒ คู่ เงิน ๒ คู่ รับเอาหม้อนางเล็ง
 คอกรมพระนครบาล ๒ คู่ ถาดรองหม้อน้ำให้ครบหม้อ เอาเข้ามาตั้งบน
 เตียงแว่นฟ้า

พนักงานพระคลังมหาสมบัติ ทำส่งชาวพระภูษามาลา พายเงิน
 ๑ เฟือง พายทอง ๑ เฟือง พายนาก ๑ เฟือง รวม ๓ เล่ม ลวกเงิน
 ลวกทองลวกนากยาว ๙ นิ้ว ให้ทำส่งให้ชาวพระภูษามาลาเอาไปตั้ง
 ให้หอกระโถนชั้นน้ำไปตั้งให้พ่อพระสงฆ์สวด

ให้ขุนวิสูตรสาครา ขุนแสง เชิญพระแสงขอ พระแสงชนกมา
 เข้ามณฑลให้พร้อม

พนักงานเทพาวุธ รุทรักษา เชิญพระแสงหอก พระแสงทวน
 พระแสงง้าว พระแสงดาบไทย ดาบย่น พระแสงกระบี่ พระแสง
 กันหย่น โล่หี ตัง เขน เข้าไปตั้ง

พนักงานชาวพระแสงบันดั้น เชิญพระแสงบันเข้ามาตั้ง ๒ องค์

คลังศุภรัต เบิกผ้าขาวต่อพระคลังวิเสศ & พับเอามาถวายพระสงฆ์
 อาราธนาเทวคา ๑ สวดพระมหาสมัย ๒ สวดพระธรรมจักร ๒ รวม ๕ พับ
 ถวายวันยังอาฏานา แต่งพระสงฆ์ให้พอ

ให้ชาววังเบิกผ้าขาวนุ่ง ๒ ห่ม ๒ รวม ๔ ผืน ให้สังฆการีสมมุติ
เป็นเทวดา

อนึ่งให้ชาววังบอกให้วิเสศแต่งสำรับแต่งของปากบาตร วัน
เดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ สวดมนต์เย็นแล้วส่งบาตร ๖๔ ใบ วันเดือน ๘
ขึ้น ๘ ค่ำ ปากบาตร ๖๔ สำรับ เข้า ๕ สำรับ เพน ๕ สำรับ วัน
เดือน ๘ ขึ้น ๑๐ ค่ำ เข้า ๖๔ สำรับ เพน ๕ สำรับ

ให้ชาววังบอกขอเทียนทองหนัก ๓ บาท ๓ เล่ม เทียนสวดหนัก ๓
บาท ๒๒ เล่ม เทียนบูชาหนัก ๑ บาท ๒ สลึง ๑๖๘ เล่ม แลเกล็ดข
งศ์คาส น้ำชาบาลแลยาเลี้ยงให้พ่อพระสงฆ์ณวันเดือน ๘ ขึ้น ๘ ค่ำ
แลเพลากลางคืนวันถึงอาฏานา พระสงฆ์อยู่สวดถึงอาฏานาผลัดเปลี่ยน
กันสวด ๔๐ รูป ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๘ ขึ้น ๑๓ ค่ำ พระสงฆ์จะไ้รับ
พระราชทานดิน ๕ สำรับ เพลาเข้าพร้อมกันทั้ง ๖๔ รูป เปนสำรับ
เหมือนอัครา

ให้ล้อมวังตักน้ำใส่แม่ขันล้างเท้าพระสงฆ์ให้พอ

ให้พระคลังวิเสศจ่ายผ้าขาว ๕ พับ ผ้าขาว ๔ ผืน ให้ศุภรัต ๕ พับ
ให้สังฆการีนุ่ง ๒ ผืน ห่ม ๒ ผืน รวม ๔ ผืน เปนของหลวงฟาคพระ
เคราะห์ส่งไป

ให้สนมเอาเครื่องนมัสการเข้ามาตั้งให้พร้อม ให้ทำบัตรถวาย

ให้กรมพระนครบาลส่งหมอน้ำ ๕ คู่ ใบมะตูม ใบขนุน ใบบัวหลวง
หญ้าแพรก ผักส้มบ่อย มะกรูด กำคาประน้ำ ๓๐ อัน เสวียน

หม้อน้ำ ๓๐ อัน เสวียนเชือกเท้าพระสงฆ์ ๒ อัน ให้คัดใบตาลส่งให้ราช
บัณฑิตลงบันไดของเพชร ลงด้วยสัพเพทเทวยาสาเวจนย ๕๐๐ อัน
จะไ้ทุลเกล้า ๆ ถวายพระเจ้าอยู่หัว แลเจ้าต่างกรมแลพระเจ้าลูกเธอ

ให้ราชบัณฑิตนุ่งขาวห่มขาวอ่านคำอาราธนาเทวคาเพลาย้าย ๓ วัน
นิมนต์พระสงฆ์วันฉัตรบวคเพลาเช้าเพลาเพลน ประกาศเทวคาเพลาเย็น
ผู้ผ้าขาวพับ ๑ สวดสมัย ๒ พับ สวดธรรมจักร ๒ พับ รวมกัน ๕ พับ
วันยังอาฏานาถวายแต่เพลาคืบ

ให้เจ้าพนักงานทั้งนี้อยู่เฝ้ารักษาของ ๆ หลวงจงทุกพนักงานอย่า
ให้ขาดแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดไ้ไปอันขาดที่เกี่ยว

นิมนต์สวด พระพนรัตน ๑ พระธรรมกิติ ๑ พระธรรมเจดีย์ ๑
พระสุเมธใหญ่ ๑ พระโพธิวงศ์ ๑ พระสุเมธน้อย ๑ พระวรญาณ ๑
พระเทพมุนี ๑ พระอริยมุนี ๑ พระรัตนมุนี ๑ รวม ๓๐ ค่ำสวด ถานา
นุกรม ๕๕ รวมทั้งสิ้น ๖๕ รูป สวดพิธีอาพาธพินาศบนพระที่นั่งสุทธา
สวรรค์ ฌวันเดือนอ้าย ขึ้น ๗ ค่ำ ประกาศวันศึก ครั้นฌวันเดือนอ้าย
ขึ้น ๓๐ ค่ำ ฉัตรเข้าฉัตรเพลน แล้วเชิญพระสัทสังฆ ๒ พระห้ามสมุทร ๑
รวม ๓ พระองค์

พระยานมาศ องค์หนึ่ง ๒๘ องค์หนึ่ง ๒๘ องค์หนึ่ง ๒๘ รวม
๓ องค์ ๘๔ ห้ามพระเชยวแก้ว ๑๖ รวม ๓๐๐ เกรืองสูง ๒ ตำรับ ทั้ง
ยังพระสุริย์ ๔๔ รวม ๓๔๔ ห้ามพระสงฆ์ประนัารอบนอก ๓๐ องค์ ๘๐

หามพระสงฆ์ประณั้ในพระราชวัง ๕ องค์ ๔๐ รวม ๑๒๐ หามขี้พาทย์ ๔
 สำรับ ๆ ละ ๕ คน ๒๐ หามกลอง ๒ สำรับ ๆ ละ ๓ คน ๖ รวม ๒๖
 เกณฑ์หามขี้พาทย์ ๓๒ เกณฑ์หามกลองแขก ๑๖ รวม ๔๘ แตรวง ๓๐
 แตรฝรั่ง ๑๐ รวม ๒๐ เกณฑ์ฉิ่ง ๔๗ ค่ำจากของกลาง ๒๐๐ เกณฑ์
 หามขอพระสงฆ์ตามพระเจ้าประณั้ ๓๐ วชิ ๘๐ รวมทั้งสิ้น ๖๓๘ คน.

จำนั้กหอสมุด
 THAMMASAT UNIVERSITY

สำนักหอสมุด

